ויקרא

א. דער רבי האָט אַמאָל דערציילט (אין אַ פסח׳דיקן פאַרברענגען[1]) דעם סדר ווי דער אַלטער רבי האָט אַריינגעפירט זיין אייניקל, כ״ק אדמו״ר הצ״צ, אין חדר. צווישן די זאַכן וואָס דער רבי האָט דאַן דערציילט איז, אַז דער אַלטער רבי האָט געהייסן דעם מלמד ער זאָל לערנען מיטן קינד די ערשטע פרשה פון ויקרא[2]. נאָך דעם ווי דער מלמד האָט אָפּגעלערנט די פרשה מיטן קינד, האָט דאָס קינד געפרעגט בײַ דעם אַלטן רבי׳ן: פאַרוואָס איז דער וואָרט ויקרא מיט אַן אל״ף זעירא?

דער רבי האָט זיך פאַר׳דבק׳ט אַ היפּשע צייט, און נאָכדעם האָט ער געזאָגט:

אדם הראשון איז געווען יציר כפיו של הקב״ה[3], און הקב״ה איז מעיד עליו אַז חכמתו מרובה מחכמת מלאכי השרת[4]. ער — אדם הראשון — האָט געוואוסט מעלת עצמו און האָט זיך מיט דעם בײַ זיך אַליין איבערגענומען, איז ער דורכגעפאַלן אין חטא עץ הדעת[5].

משה רבינו . . האָט אויך געוואוסט מעלת עצמו, איז ניט נאָר וואָס משה רבינו האָט זיך ניט איבערגענומען בײַ זיך אַליין מיט דעם, אדרבה, דאָס האָט אים געמאַכט אַ לב נשבר ונדכה וואָס ער איז געווען שפל[5*] בעיני עצמו, טראַכטנדיק, אַז אַן אַנדער איד, ניט עמרם׳ס אַ זון און ניט אברהם אבינו׳ס אַ דור שביעי, וואָלט געהאַט אַזאַ הויך גרויסע נשמה און אַזעלכע זכות אבות ווי ער האָט, וואָלט יענער זיכער געווען בעסער ווי ער איז[6].

און דאָס איז וואָס הקב״ה זאָגט אין תורה[7] והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה. פון יעדן אדם וואָס איז געווען, ווי קליין און פשוט אין דעת ער איז ניט געווען, האָט זיך משה רבינו מיט אים פאַרמאָסטן, אַז יענער וואָלט געהאַט זיינע געשענקטע — ניט פאַרדינטע ביגיעת עצמו — מעלות הנשמה וזכות אבות, וואָלט יענער זיכער זיין בעסער פאַר אים[8].

אין די תמונות האותיות וואָס הקב״ה האָט געגעבן בסיני, איז פאַראַן דריי־ערליי אותיות, אתוון רברבין אתוון בינונין און אתוון זעירין. די תורה איז געשריבן אין אתוון בינונים. די כוונה איז אַז דער אדם באַדאַרף זיין אַ בינוני[9]

1) בסעודת היום ש״פ ה׳ש״ת (סה״ש ה׳ש״ת ע׳ 68).

2) ע״פ תנחומא צו יד. ויק״ר פ״ז, ג (בסופו). וראה כלי יקר ריש פרשתנו. ס׳ חסידים סי׳ תתשמ. כלבו סע״ד, הובא בש״ך לשו״ע יו״ד סרמ״ה סק״ח.

3) ראה ב״ר (פכ״ד, ה) וקה״ר (פ״ג, יא (ב)) — „יציר כפי״. אדר״נ ספ״א (ושם הובא תהלים קלט, ה).

4) ב״ר פי״ז, ד. וש״נ.

5) להעיר מתו״א ס״פ משפטים: עיקר נקודת קליפת גסות הרוח שנעשה בטבע האדם בחטאו מעץ הדעת טו״ר . . שרואה א״ע ומכיר חסרונו או יודע שזה טוב לו. וידוע (ד״ה להבין ענין חטא אדה״ר בסה״מ אתהלך לאזניא. ד״ה פדה בשלום עזר״ת. ובכ״מ) שענין חטא עה״ד הי׳ שרצה ענין ההרגשה דוקא.

5*) ראה לקו״ש חי״ג ע׳ 33 הערה 28 ובשוה״ג שם. וצ״ע.

6) ראה ג״כ ד״ה ויספו הענווים בה׳ (לאדה״ז בסה״מ תקס״ב ע׳ נא). וראה הנסמן בהערה 8.

7) בהעלותך יב, ג.

8) ראה בארוכה — בענוה דמשה — לקו״ש חי״ג ע׳ 30 ואילך, ע׳ 37 ובהערות שם, ושי״נ.

9) להעיר מרמב״ם הל׳ דעות פ״א ה״ד. ח׳ פרקים פ״ד.

און דורך תורה קומט מען צו מדריגת בינוני. אדם הראשון, וואס דורך הכרת מעלת עצמו איז דורכגעפאלן בחטא עה״ד, שטייט[10] אדם מיט א אלף רבתי; משה רבינו, וואס דורך דער עבודה פון הכרת שפלות עצמו איז ער צוגעקומען צו דער העכסטער דרגא פון ענוה, שטייט ויקרא מיט אן אלף זעירא.

ב. אין דעם סיפור איז, לכאורה, צריך ביאור:

פארוואס האט דער אלטער רבי גע־דארפט זאגן (און דערצו נאך — מקדים זיין) די גאנצע אריכות וועגן אדם הראשון און פארוואס עס שטייט בא אים אן אל״ף רבתי? צו פארענטפערן פאר־וואס דער אל״ף פון ויקרא איז אן אל״ף זעירא איז לכאורה ניט נוגע דער ענין פון אל״ף רבתי פון אדם הראשון; עס איז גענוג דער ביאור אז דער אל״ף זעירא פון ויקרא איז א רמז אויף דער גרויסער ענווה פון משה רבינו?

נאך מער: ביאור הנ״ל אין דעם אל״ף זעירא פון ויקרא — אז דאס איז א רמז אויף דער ענוה פון משה רבינו — שטייט אין כמה מפרשי התורה[11], און זיי[12] דערמאנען ניט דערביי וועגן דעם אל״ף רבתי פון אדה״ר; איז דאך עאכו״כ בנדו״ד — ווען דער צ״צ האט נאך ניט געלערנט וועגן דעם אל״ף רבתי פון אדה״ר (וואס שטייט ערשט אין דברי הימים[10]), ער האט ערשט אנגעהויבן לערנען חומש — אז עס האט לכאורה ניט קיין ארט צו ברענגען דעם ענין ובפרט באריכות וועגן דעם אל״ף רבתי פון אדה״ר.

[ובפרט אז דער ביאור פון אלטן רבי׳ן[13] וועגן דעם אל״ף רבתי דאדה״ר ברענגט ארויס — היפך שבחו של אדה״ר. איז מה־דאך אז „בגנות בהמה טמאה לא דבר הכתוב״[14], עאכו״כ בנוגע, ווי ער זאגט דא גופא, יציר כפיו של הקב״ה, אדה״ר (סיידן ס׳איז דא א הכרח אויף דעם[15])].

ג. אויך דארף מען פארשטיין די אריכות וועגן דער ענווה פון משה רבינו — דלכאורה וואלט געווען גענוג צו זאגן בקיצור (ווי די מפרשים הנ״ל), אז משה רבינו איז געווען א גרויסער עניו, און ווי דער אויבערשטער איז מעיד אין תורה „והאיש משה עניו מאד גו״.

אפילו אויב מ׳זאל זאגן, אז דער אלטער רבי האט געוואלט ערקלערן דעם צ״צ ווי עס איז מעגלעך אז משה רבינו זאל זיין א „שפל בעיני עצמו״ בשעת ער „האט אויך געוואוסט מעלת עצמו״ (ביז אז קיינער קען זיך ניט גלייכן צו משה׳ן[16]) — ווייל ער האט געטראכט אז אויב א צווייטער „וואלט געהאט זיינע געשענקטע — ניט פאר־דינטע ביגיעת עצמו — מעלות הנשמה וזכות אבות, וואלט יענער זיכער זיין בעסער פאר אים״ —

איז אבער נאך אלץ ניט מובן:

(א) הא גופא טעמא בעי — למאי נפק״מ דא צו מדגיש זיין, אז (אויך) משה

10) דה״י בתחלתו.

11) פי׳ הרא״ש (עה״ת), פענח רזא, מושב זקנים, תולדות יצחק (מהרי״ קארו), צרור המור, כלי יקר, ש״ך עה״ת — ריש פרשתנו.

12) לבד בפענח רזא ותולדות יצחק. וראה הערה הבאה.

13) משא״כ במפרשים שבהערה הקודמת שמבארים האל״ף רבתי דאדה״ר למעליותא, כדלקמן בפנים סעיף ד.

14) ב״ב קכג, א.

15) ראה לקו״ש ח״ה ע׳ 281. ח״י ע׳ 26 ואילך.

16) ראה שו״ע יו״ד סו״ס רמב.

האט געוואוסט מעלת עצמו (ובמילא איז מוכרח צו מסביר זיין ווי דאס איז ניט קיין סתירה צו זיין ענוה)?

(ב) אויף צו מסביר זיין פאַרוואָס משה רבינו האָט זיך ניט איבערגענומען מיט מעלת עצמו — ניט ווי אדם הראשון וואָס „האָט געוואוסט מעלת עצמו און האָט זיך מיט דעם באַ זיך אַליין איבער־גענומען" — וואָלט געוועזן גענוג צו זאָגן, אַז דאָס איז דערפאַר ווייל משה האָט געטראַכט אַז זיינע מעלות זיינען ניט „פאַרדינטע ביגיעת עצמו", נאָר מצד זיינע געשענקטע מעלות הנשמה וזכות אבות;

פאַרוואָס איז ער אויך מאריך ווי משה האָט זיך פאַרמאָסטן מיט יעדן אדם, אַז ווען יענער וואָלט געהאַט זיינע געשענקטע מעלות וכו' וואָלט ער זיכער געוועזן בעסער פאַר אים?

ד. לערנענדיק דעם ביאור פון אַלטן רבי'ן בהשקפה ראשונה קומט אויס, אַז דער אל"ף רבתי פון אדם הראשון איז אַ רמז אויף היפך הרצוי, אויף זיין איבער־נעמען זיך מיט „מעלת עצמו" (היפך פון דעם אל"ף זעירא פון ויקרא, וואָס ווייזט אויף דער ענוה פון משה רבינו).

אָבער אין אמת'ן קען מען אַזוי ניט זאָגן. וואָרום עס איז אַ כלל פשוט, אַז די אותיות רברבין וואָס שטייען אין תורה זיינען העכער אפילו פון אותיות בינונין, און מכל־שכן פון אותיות זעירין[17]. און דאָס פאַרשטייט אַפילו אַ קינד, אַז ווען תורה נוצט אַ גרעסערן אות, איז דאָס דערפאַר וואָס ע"פ תורת אמת איז אין דעם פאַראַן אַ גרויסקייט, אַ חשיבות.

דערפאַר זאָגן טאַקע מפרשים[18], אַז דער אל"ף רבתי פון אדם הראשון איז אַ רמז „שלא הי' אדם גדול כמותו . . או על רוב חכמה שהי' בו עד שקרא שמות".

נאָכמער: דער אַלטער רבי אַליין שטעלט זיך אין לקו"ת[19] אויף דעם חילוק צווישן דעם „אל"ף דויקרא זעירא" און „בד"ה כתיב אדם באל"ף רבתי", און איז מבאר ווי אדם הראשון איז העכער פון משה'ן:

דער אל"ף רבתי פון אדה"ר איז „בחי' אדה"ר כמו שהי' לפני החטא שהי' במדרגה גבוה מאד נעלה"[20] (און דער־פאַר האָט ער געקענט מקבל זיין פון אל"ף רבתי, וואָס איז „בחי' הכתר כמו שהוא במהותו ועצמותו"); משא"כ אויף משה'ן שטייט[21] „ולא יכול משה לבוא גו' כי שכן עליו הענן" — וואָס דער ענן איז אַ המשכה „ממקום עליון ונורא מאד"[22] (כתר) — און דערפאַר שטייט ביי משה'ן ויקרא מיט אַן אל"ף זעירא, ווייל די קריאה (והמשכה) צו משה'ן (פון דעם ענן) איז נאָר „על ידי צמצום"[23].

קומט אויס, אַז די הוספה אין דעם אַלטן רבי"ס רייד אַז ביי אדה"ר שטייט

---

17) ראה ע"ד הקבלה — זהר ורמ"ז ריש פרשתנו. ועוד. אוה"ת פרשתנו (כרך ג) ע' תשכד ואילך. ד"ה ויקרא תרע"ח (ע' רלד) ותש"ה (פ"ג). ד"ה וידבר אלקים (הב') תרצ"ט. ובכ"מ.

18) פענח רזא כאן. ועד"ז בתולדות יצחק. וראה זח"א רלט, א. ח"ג ש, א.

19) ריש פרשתנו. וראה ג"כ ד"ה ויקרא וד"ה וידבר הנ"ל.

20) שם א, סע"ב. — ובד"ה ויקרא וד"ה וידבר הנ"ל, שאלף רבתי קאי על שלימות האדם שיהי' לעת"ל (שלמעלה מאדה"ר קודם החטא).

21) פקודי מ, לה.

22) לקו"ת שם א, א.

23) ראה ג"כ אוה"ת פרשתנו (כרך א) ע' ריט. זהר שם — הובא ונת' באוה"ת פרשתנו (כרך ג) שם, וד"ה ויקרא וד"ה וידבר הנ"ל. ל"ת להאריז"ל ריש פרשתנו (הובא באוה"ת שם ס"ע תשכו. סד"ה ויקרא הנ"ל). ולהעיר מפענח רזא כאן. ועוד.

אן אל״ף רבתי, איז דאָס גאָר, בהשקפה ראשונה, אַ מעשה לסתור: פון דעם איז מוכח אַז אדם הראשון שטייט העכער פון משה רבינו, און נאָכמער — דאָס איז אַ רמז (ניט אויף אַן ענין ווי „דורכ־געפאַלן (בחטא עה״ד)״, נאָר פאַר־קערט) אויף „בחי׳ אדה״ר כמו שהי׳ לפני החטא״?

ה. נקודת הביאור אין דעם — י״ל בדרך אפשר:

מיטן זאָגן דעם צ״צ דעם ביאור הנ״ל איז דער אַלטער רבי געווען אויסן ניט (נאָר) צו פאַרענטפערן זיין שאלה אין פסוק, נאָר (בעיקר) — אַ לימוד און חינוך פון צ״צ, אים מבאר זיין די הוראה אין עבודת ה׳ וואָס מ׳דאַרף אַרויס־נעמען פון דעם אל״ף זעירא פון ויקרא[24],

[און דאָס קומט בהמשך צו דעם וואָס דער רבי האָט דאַן דערציילט (אין אַ פריערדיקן פאַרברענגען[25]), אַז דער אַלטער רבי האָט זיך אַליין אָפּגעגעבן מיט דעם חינוך והדרכה פון צ״צ — דערפאַר האָט ער אים אַליין אַריינ־געפירט אין חדר וכו׳].

און כדי אַז די הוראה פון דעם אל״ף זעירא זאָל זיין בשלימות, מוז מען האָבן די גאַנצע הקדמה וועגן אדם הראשון:

מיט דער אריכות וועגן די מעלות פון אדם הראשון און ווי ביי אים איז געווען „הכרת מעלת עצמו״, איז דער אַלטער רבי ניט געווען אויסן צו שולל זיין די הנהגה פון אדם הראשון, נאָר אדרבה — אַז, אַזוי דאַרף זיין ביי יעדן אידן (מצד דער ניצוץ פון אדה״ר שבו, כדלקמן סעיף ז׳) — וכפתגם הידוע[26]: „אַזוי ווי מען דאַרף וויסען די חסרונות, אַזוי דאַרף מען וויסן די אייגענע מעלות״.

און דערפון גופא קומט אַרויס די נפק״מ בנוגע דעם אופן פון „הכרת שפלות עצמו״, אַז דאָס איז אין אַן אופן (וואָס איז ניט שולל „הכרת מעלת עצמו״[27], נאָר) אַז כאָטש ער ווייס מעלת עצמו, נעמט ער זיך דערמיט ניט איבער, ווייסנדיק אַז דאָס קומט פון „גע־שענקטע — ניט פאַרדינטע ביגיעת עצמו — מעלות הנשמה וזכות אבות״ (ווי די ענוה פון משה רבינו[28] — וואָס יעדערער האָט אין זיך אַ ניצוץ פון משה[29]).

[און נאָכמער: וויבאַלד אַז ביי אים איז דאָ „הכרת מעלת עצמו״, פאָדערט זיך אַ תנועה פון שפלות ביז אין דעם קצה ההפכי, „עניו מאד מכל האדם גו׳״, כדלקמן סעיף ט].

און דערפאַר איז אויך ניט קיין סתירה, אַז דער אל״ף רבתי פון אדה״ר איז מרמז אויף דעם אַז ביי אים איז געווען „הכרת מעלת עצמו״, און צו־זאַמען דערמיט ווייזט עס אויף זיין גודל המעלה (כנ״ל ס״ד) — ווייל דער ענין פון „הכרת מעלת עצמו״ איז אַ סדר

---

24) ע״פ המבואר בפנים יומתק זה שהוצרך אדה״ז לדביקות למשך זמן — אף שתוכן התי׳ נמצא במפרשים, כנ״ל.

25) שחוהמ״פ (סה״ש ה׳ש״ת ע׳ 40).

26) לקו״ד ח״ד תקפא, א. וראה היום יום ע׳ קז.

27) ראה גם לקו״ד ח״ג תל, א.

28) ויש לקשר זה עם הא דנשמת משה היא „חכמה דאצילות ממש״ (כמובא בהסיפור שם), דבחכמה ישנו כלי אלא שהכלי הוא בבחי׳ ביטול בתכלית כמו האור עד שנק׳ חיוהי (לקו״ת מטות פז, סע״ד. אוה״ת וארא ע׳ קנ. ובכ״מ) — שלכן נרמזת באות יו״ד שיש לו צורת אות (לא „קוץ״ וכיו״ב) — שמורה על ענין של מציאות — אלא שהיא אות הכי קטנה, „בחי׳ נקודה לבד״ (אגה״ת פ״ד. וראה בארוכה לקו״ש חי״ט ע׳ 418 ואילך).

29) תניא רפמ״ב.

עבודה ע״פ תורה, ואדרבה — דאס איז פארבונדן מיט עבודת הצדיקים דוקא (כדלקמן סעיף ז):

און דערמיט ברענגט ער ארויס ווי שטארק מ׳דארף זיין אפגעהיט אין „הכרת מעלת עצמו״, אז אפילו אזא וואס האט באמת גאר גרויסע מעלות, ביז אז תורת אמת שרייבט אויף אים אן אל״ף רבתי, דארף ער זיין באווארנט פון מעגליכע ניט געוואונשענע תוצאות פון הכרת מעלת עצמו, ווייל אפילו אדה״ר איז דורך דעם נכשל געווארן בחטא עה״ד, מקור כל החטאים.

ו. וויבאלד אז אדה״ר איז (אויך גופו) געווען „יציר כפיו של הקב״ה״, איז פארשטאנדיק, אז ער (מצד הבריאה) האט ניט געהאט קיין שייכות צו ענינים פון רע[30] (וע״ד ד„מפי עליון לא תצא הרעות״[31]). אויך מצד דער וועלט ארום — איז ידוע[32], אז קודם החטא איז ניט געווען קיין תערובת טוב ורע, ווייל קליפות זיינען געווען באזונדער, למטה מן העולם.

און אע״פ אז דורכן חטא עה״ד איז געווארן א ירידה אין אים (ובכל העולם) — וויבאלד אבער אז מעשה ידי הקב״ה זיינען נצחיים, איז פארשטאנדיק, אז די מעלה הנ״ל פון אדה״ר איז אן ענין נצחי וואס איז ביי אים פארבליבן (בהעלם עכ״פ) אויך לאחרי החטא.

[און אויך דער ענין איז מרומז אין דעם לשון הנ״ל פון אלטן רבי׳ן — „אדם הראשון וואס דורך הכרת מעלת עצמו איז דורכגעפאלן בחטא עה״ד שטייט אדם מיט אן אלף רבתי״ — דלכאורה, וויבאלד אז דער אל״ף רבתי פון אדה״ר איז „בחי׳ אדה״ר כמו שהי׳ לפני החטא״ (כנ״ל ס״ד), האט ער דאך געדארפט זאגן אין א פארקערטן סדר: „אדם הראשון וואס ביי אים שטייט אדם מיט אן אל״ף רבתי איז דורך הכרת מעלת עצמו (דערנאך) דורכגעפאלן בחטא עה״ד״?

נאר דערמיט איז ער מרמז, אז אויך נאך דעם ווי ער „איז דורכגעפאלן בחטא עה״ד שטייט אדם מיט א אל״ף רבתי״ (וואס איז „בחי׳ אדה״ר כמו שהי׳ לפני החטא״, כנ״ל)].

ז. די נצחיות פון מעלת אדה״ר איז ניט נאר אין דעם וואס עס איז פארבליבן (בהעלם עכ״פ) ביי אים אויך נאכן חטא, נאר וואס פון אים קומט דאס אן צו יעדן אידן עד סוף כל הדורות,

וכידוע[33], אז אידן ווערן אנגערופן ע״ש אדם — „אתם קרויין אדם״[34] — דערפאר וואס אין יעדער „נשמה וניצוץ מישראל״ איז דא א „חלק מנשמת אדה״ר״; און דערפאר ווערן איבערגעגעבן (עכ״פ א מעין פון) די עילויים פון אדה״ר צו יעדן אידן

[ביז, אז אויך דאס וואס „חכמתו מרובה מחכמת מלאכי השרת״ — און דערפאר האט ער געקענט אנרופן „שמות״ צו אלע נבראים לויט דער „נפש חי״[35] פון יעדן נברא[36] — איז דא דוגמתו בא יעדן אידן. ווי עס שטייט אין ספרים[37], אז די נעמען וואס עלטערן

---

30) תו״א ו, א. וראה בכ״ז ס׳ הערכים-חב״ד ע׳ אדה״ר (ע׳ קסח-ט), וש״נ.

31) איכה ג, לח.

32) ל״ת להאריז״ל פ׳ בראשית, ובכ״מ.

33) לקו״ת נצבים מז, ב. וראה אגה״ק סי׳ ז.

34) יבמות סא, רע״א.

35) בראשית ב, יט.

36) ראה אור״ת להה״מ פ׳ בראשית (ד, סע״ב ואילך). לקו״ש חט״ו ע׳ 13, וש״נ.

37) כתבי האריז״ל (ס׳ הגלגולים הקדמה כג. וראה עמק המלך שער א׳ ספ״ד). הובא באו״ת שם. ועוד.

גיבן זייערע קינדער איז עס מיט (מעין) רוח הקודש: מלמעלה גיט מען זיי דעם רעיון צו אנרופן דעם נאמען וואס איז מתאים צו דער „נפש חי'" פון דעם קינד].

און דעריבער איז פאראן ביי יעדן אידן, אין וועלכן מצב ער זאל זיך נאר געפינען, פון בחי' אדה"ר כמו שהי' לפני החטא[38]. דער חילוק איז נאר, וואס ביי אדה"ר איז דאס געווען אויך מצד הגוף (וויבאלד אז (אויך) גופו איז יציר כפיו של הקב"ה), און בכל ישראל איז דאס (בגלויי[39]) נאר מצד הנשמה, „חלק אלקה ממעל ממש"[40], וואס דערפאר איז די נשמה ניט שייך צום ענין החטא (ווי ער זאגט אין זהר[41] אויפן פסוק[42] „נפש כי תחטא" — „אורייתא וקוב"ה תווהין עלי' ואמרי נפש כי תחטא וגו'" (בתמי')); און אויך ווען א איד ווערט נכשל ר"ל אין א חטא, איז די נשמה „גם בשעת החטא היתה באמנה אתו"[43]).

און דאס איז דער פירוש הפנימי אין דעם פסוק[44] „ועמך כולם צדיקים": מצד בחי' אדה"ר (כמו שהי' לפני החטא) וואס איז דא ביי יעדער אידן, איז זיין עבודה אין א דרגא פון צדיקים. אפילו ווען ער איז פריער געווען אריינגעטאן אין ענינים פון היפך כו'. און בשעת ער טוט ענינים פון תורה ומצות, איז דאס (מצד פנימיות הנשמה, בחי' אדה"ר שבו) — ניט א תנועה פון תשובה, רחוק שנעשה קרוב, נאר אן עבודה ווי א צדיק[45] מעיקרא, וואס האט לכתחילה קיין שייכות ניט צו רע וחטא.

און מצד דעם עילוי וואס איז דא ביי יעדער אידן, קען זיין ביי אים די „הכרת מעלת עצמו", ווארום די מציאות פון א צדיק איז ניט קיין אייגענע ח"ו, נאר א מציאות דקדושה, אין וועלכער ס'איז ניטא קיין אחיזה צו לעו"ז (ניט ווי א בעל תשובה, וואס אויך נאך דער תשובה דארף ער האבן א „שמירה מעולה שלא יחזור לסורו"[46]).

ואדרבה — עס דארף זיין הכרת מעלת עצמו, ביז אז לפעמים איז דאס דער וועג (דורך „ויגבה לבו בדרכי ה'"[47]) ווי אזוי צו בייקומען די העלמות והסתרים פון עולם הזה — זיין עבודה איז מיט א תוקף דקדושה, בדוגמא צו עבודת הצדיקים.

ח. אויף דעם קומט די באווארעניש, אז צוזאמען מיט „הכרת מעלת עצמו" דארף אויך זיין „הכרת שפלות עצמו", ווייל אן דעם קען די הכרת מעלת עצמו גורם זיין ח"ו צו א ירידה ונפילה כו'.

דאס איז א דבר הפשוט, אז איינער וואס איז ניט קיין צדיק, דער רע[48] איז ביי אים בתקפו ובגבורתו, דארף ער זיכער זיין געהיט אין דער תנועה פון הכרת מעלת עצמו, ווייל עס קען זיך אין דעם אריינכאפן פשוט'ע ישות פון דעם יצה"ר כו'.

---

38) ראה גם לקמן ע' 14.

39) ובהעלם גם מצד הגוף כן הוא, כי בחירת העצמות היא בהגוף דוקא (ראה בארוכה לקמן ע' 345. וראה שם (ע' 346) ד"ה מעשה ידי להתפאר" קאי על הגוף).

40) תניא רפ"ב.

41) פרשתנו טז, א. וראה שם יג, ב.

42) פרשתנו ה, א.

43) תניא ספכ"ד.

44) ישעי' ס, כא.

45) ראה עד"ז לקו"ש חט"ו ע' 6־245.

46) לקו"ת ואתחנן ט, ד. וראה אגה"ת ספי"א: לבלתי רום לבבו ולהיות שפל רוח בפני כל האדם כו'.

47) דה"ב יז, ו. תו"א צא, ב. קיט, ג ואילך. לקו"ת נשא טו, ג. ועוד.

48) ראה תניא פי"ג.

בשעת דער אַלטער רבי האָט גע־וואָלט מחנך זיין דעם צ״צ — אַ צדיק[49], וואָס וועט אויסוואַקסן צו זיין אַ נשיא[50] בישראל — האָט ער געוואָלט באַ־וואָרענען נאָך מער: וויבאַלד אַז אפילו אדם הראשון, אַ צדיק און דערצו יציר כפיו של הקב״ה האָט ער לכאורה קיין שייכות ניט געהאַט צו חטא און ס'איז ניט געווען קיין אָרט פאַר אַן אחיזה ללעו״ז — איז פונדעסטוועגן, אויך ביי אים, האָט די הכרת מעלת עצמו גורם געווען צום דורכפאַלן אין חטא עה״ד — איז אַוודאי אַז יעדער צדיק דאַרף זיך **באַוואָרענען אין הכרת מעלת עצמו**[51].

ט. דערמיט וועט מען אויך פאַר־שטיין פאַרוואָס דער אַלטער רבי האָט געזאָגט די אריכות הביאור בנוגע דער ענוה פון משה (נוסף דערצו וואָס ער איז געווען אַ עניו מצד זיין טראַכטן אַז זיינע מעלות זיינען געשענקטע), אַז ער האָט געטראַכט אַז אַ צווייטער מיט די זעלבע מעלות וואָלט זיכער געווען בעסער פון אים:

וויבאַלד אַז מען דאַרף באַוואָרענען, אַז שטייענדיק אין אַ תנועה פון תוקף דקדושה והכרת מעלת עצמו, זאָל זיך אין דעם ניט אַריינמישן קיין ישות כו' — איז ניט גענוג אַז עס זאָל זיין סתם הכרת שפלות עצמו, נאָר עס מוז זיין אין **דעם קצה ההפכי**[52] **— ענווה וביטול בתכלית**;

און דער באַווייז אויף אמת'ער שפלות איז, ווען מ'זוכט ניט נאָר דעם „ניט" אין זיך, נאָר ווען מ'זוכט די מעלות אין צווייטן.

און ווי מ'זעט עס במוחש: עס זיינען פאַראַן אַזוינע וואָס קענען ביי זיך פועל זיין דעם ענין הביטול, ער קען אפילו פאַרטראָגן ווען אַ צווייטער איז אים מבטל — אָבער דערביי כאַפּט זיך אַריין אַ מחשבה: איך בין טאַקע ניט קיין מציאות, אָבער יענער איז נאָך ווייני־קער מציאות פון מיר . . .

צו קענען באַ זיך פועל'ן, אַז אַליין איז מען גאָר ניט, און יענער איז אַ מציאות, דאָס איז אַ באַזונדער סדר עבודה, וואָס פאָדערט אַ העכערן אופן אין ביטול.

און אויך אין דעם באַשטייט גודל הענווה פון משה רבינו וואָס האָט מתקן געווען דעם חטא עה״ד [כידוע אַז ביי מ״ת — **ווען משה קבל תורה מסיני**[53] **— איז פסקה זוהמתן פון חטא עה״ד**[54]]. **ער איז געווען (ניט סתם אַן עניו, נאָר דער קצה ההפכי פון מציאות —) „עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה"**[55], ער

---

49) כמחז״ל בראת צדיקים (ב״ב טז, א) וכדאיתא בתיקונים (בהקדמה א, ב) שיש בנשמות ישראל כו' צדיקים והוכיח סופו על תחלתו (ראה תניא פי״ד).

50) שמוכרח להתנהג באופן דואתהלכה ברחבה.

51) עפ״ז יש לבאר ג״כ המשך הסיפור שם, שאדה״ז אמר מאמר חסידות עה״פ אדם כי יקריב מכם קרבן לה' — די״ל שמרמז בזה, שגם בבחי' אדם (הראשון — ראה פרש״י עה״פ. לקמן ע' 13 ואילך) צ״ל „מכם קרבן לה"", ש„יקריב את נפש האדם שלמטה לה"" (לקו״ת פרשתנו ב, ג).

52) ע״ד מ״ש הרמב״ם בשמונה פרקים פ״ד. הל' דיעות פ״ב ה״ב. ולהעיר ממ״ש שם ה״ג בנוגע לענוה ושפלות (ושם: לפיכך נאמר במשה רבינו עניו מאד). וראה לח״מ שם פ״א ה״ד. שו״ע אדה״ז חאו״ח סקנ״ה סוס״א. קנו ס״ג.

53) אבות בתחלתה.

54) שבת קמו, א. — ועפ״ז יש לבאר זה שהעניוות דמשה נרמזה באל״ף זעירא דויקרא דוקא, כי השראת השכינה במשכן היא הסימן דנתכפר להם חטא העגל (פרש״י ר״פ פקודי. שמיני ט, כג. וראה רש״י שם, ב. ועוד), אשר ע״י חטא העגל חזרה זוהמתן (דחטא עה״ד) — זח״א נב, ב. זח״ב קצג, ב.

55) עד שהי' לא רק עניו ושפל בעיני עצמו, אלא — בלשון הסיפור — „אַ לב נשבר ונדכה".

האט זיך פאַרמאַסטן מיט יעדן אידן, טראַכטנדיק, אַז „יענער וואָלט געהאַט זיינע . . מעלות . . וואָלט יענער זיכער זיין בעסער פאַר אים".

יו"ד. דאָס איז אויך איינע פון די הוראות לפועל וואָס מען דאַרף אַרויס־נעמען פון דעם סיפור:

פון איין זייט דאַרף ער וויסן, אַז יעדער איד האָט בירושה געוואַלדיקע מעלות, און ער מוז מכיר זיין מעלת עצמו. בשעת עס קומט צו אַ דבר מצוה וכו', וידע אינש בנפשי' מעמדו ומצבו הרוחני, טענה'ט ער: מי אני ומה אני אַז איך זאָל זיך אונטערנעמען דעם דבר שבקדושה? זאָגט מען אים, אַז ביי דיר איז דאָ איצטער בחי' אדם הראשון כמו שהי' לפני החטא, ובמילא וואָס עס האָט זיך מיט דיר געטאָן ביז אַהער — יעצט דאַרפסטו זיך פירן פונקט ווי דו וואָלסט געווען אינגאַנצן העכער פון ענין החטאים.

לאידך גיסא דאַרף מען אָבער געדענקען, אַז די אַלע געוואַלדיקע מעלות זיינען געשענקטע, און עס איז רעכט, אַז אַ צווייטער וואָלט געהאַט די אַלע מעלות וואָלט ער זיין בעסער פאַר דיר — ובמילא איז די הכרת מעלת עצמו ניט גורם צו אַ געפיל פון הגבהה וכו', ואדרבה, דאָס מאַכט אים פאַר אַ „שפל בעיני עצמו":

און דורך דעם ביטול איז ער זוכה צו אמת'ע גרויסקייט — כמאמר[56]: מאן דאיהו זעיר איהו רב — אַז מ'איז זוכה צו דעם „ויקרא אל משה", די קריאה של חיבה[57] צו בחי' משה שבנפשו, און דאָס גיט דעם כח אויף עבודת הקרבנות, ביז צו עבודת הקרבנות ווי זי וועט זיין בתכלית השלימות בבית המקדש השלישי, „ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו . . כמצות רצונך"[58], בקרוב ממש.

(משיחות י"ג ניסן תשכ"ו)

---

56) זח"א קכב, ב. ח"ג קסח, א. ולהעיר ג"כ מפענח רזא כאן, דאל"ף רבתי דאדה"ר קאי על משה, ע"ש.

57) תו"כ ופרש"י עה"פ.

58) נוסח תפלת מוסף.

ויקרא ב

א. דער סדר פון די קרבנות וואס זייערע דינים שטייען אין אונזער פרשה איז: פריער — קרבן עולה, מנחה און שלמים, וואס זיינען קרבנות נדבה[1], ווי רש"י טייטשט גלייך בתחילת הפרשה[2] אויף „אדם כי יקריב מכם" — „כשיקריב, בקרבנות נדבה דיבר הענין"; און דערנאך — חטאת און אשם, וואס זיינען קרבנות חובה.

איז ניט מובן: אמת טאקע אז רש"י האט א הכרח פון פסוק אז „בקרבנות נדבה דיבר הענין"[3], אבער די שאלה שטעלט זיך אויפן פסוק גופא: פאַרוואָס הויבט אן די תורה מיט קרבנות נדבה? לכל לראש איז לכאו' נויטיק צו וויסן די דינים פון קרבנות חובה וואס א איד מוז ברענגען, און ערשט שפעטער — פון קרבנות וואס זיינען בלויז נדבה.

און ווי באַלד אַז דאָס איז אַ קשיא אין פשט הכתובים — האט עס רש"י גע־דאַרפט באַוואָרענען. מוז מען זאָגן אַז אין פשוטו של מקרא איז דאָס מלכת־חילה קיין קשיא ניט (אָדער אַז דאָס ווערט פאַרענטפערט דורך אַ פריערדיקן פירוש פון רש"י)[4].

ב. לכאורה קען מען ענטפערן (בדוחק עכ"פ), ע"פ פרש"י אויפן פסוק[5] „ונרצה לו לכפר עליו": „ונרצה לו — על מה הוא מרצה כו' על עשה ועל לאו שניתק לעשה". ד. ה. אַז קרבן עולה איז טאַקע אַ קרבן נדבה וואָס מ'איז ניט מחוייב צו ברענגען, אָבער דער קרבן איז מרצה און נעמט אַראָפּ אַ חובה, אַ חיוב עונש פון מענטשן, קומט דאָך אויס אַז קרבן עולה איז אויך פאַרבונדן מיט חובה.

ועפ"ז איז מובן דער סדר — פריער קרבן עולה, שפּעטער חטאת, און דער־נאָך אשם: ס'איז מער עלול[6] אַז אַ איד זאָל ח"ו עובר זיין, ובמילא דאַרפן ברענגען אַ קרבן עולה[7], וואָס איז מרצה אויף אַן עבירה קלה יותר — עשה ולאו הניתק לעשה — ווי אַ קרבן חטאת, וואָס קומט און איז מכפר אויף עבירות חמורות — „דבר שזדונו לאו וכרת"[8]; און חטאת, ווידער, קומט פאַר אשם — ווייל חטאת נעמט אַרום אַ גרעסערע צאָל עבירות ווי אשם וואָס מ'ברענגט נאָר אויף ענינים מסויימים.

דאָס איז אָבער ניט אויסגעהאַלטן, וואָרום אויב די תורה איז מקדים עולה

---

1) מלבד „מנחת בכורים" (ב, יד וברש"י). ובדרך אגב — „קרבן ראשית" (שם, יב וברש"י).

2) א, ב.

3) ראה מפרשי רש"י. ונתבאר בארוכה בלקו"ש חי"ב שיחה א' לפ' ויקרא.

4) כמדובר כמה פעמים. וראה לקו"ש חט"ז ע' 458 ובהערות שם. ושי"נ.

5) שם, ד. — ואף שלכאו' הקושיא היא על פרש"י לפני זה (פסוק ב') — כיון שהיא קושיא בכללות הפרשה (ולא בפי' תיבה וכיו"ב) — הרי כל הפרשה הוא המשך אחד.

6) ע"ד הכלל שכתבו רש"י כמ"פ לפנ"ז (משפטים כא, כח. כב, יז. שם, כא. שם, ל) „דיבר הכתוב בהווה" — ועד"ז מסתבר לומר גם בנוגע לקדימה בסדר.

7) ראה זבחים ז, א: אין לך אדם בישראל שאינו מחוייב עשה.

8) פרש"י פרשתנו ד, ב.

לפמ"ש ברמב"ן וגו"א (א, ד) דעולה באה רק על מזיד (וראה גו"א שם, דלכן עולה כליל לה'), וחטאת באה רק על שוגג (פרש"י הנ"ל) צ"ע מה עלול יותר, אבל הרי לא נחית רש"י בפירושו בעולה לבאר האם (ע"ד הפשט) באה בכל אופן או רק במזיד.